

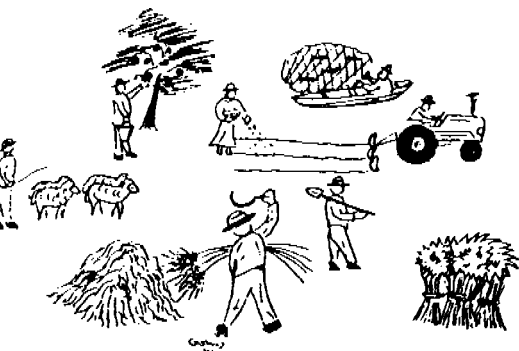
مشارکت مردمی در توسعه اجتماعی

مترجم امیر محمد یدقار

مقدمه:

توسعه جامعه فرآیندی آموزشی است متشکل از تمامی روستائیان، مأموران توسعه (دولتی و غیردولتی)، تاجران و فن‌آوران کارآمد که در کنار آن، همه اعضا از تجربه های یکدیگر سود می‌برند. توسعه پایدار هنگامی تحقق می‌یابد که همه دست اندرکاران به صورت آزاد و برابر در آن مشارکت کنند و دیدگاه‌های خود را در جهت هدایت و اجرای توسعه روستا یا اجتماع ارائه نمایند. یکی از رهیافتهای ایجاد توسعه پایدار روستایی، ارائه و ایفای نقشهای اصلی است. یعنی اینکه، روستائیان برای برنامه ریزی آینده از فرصت یکسانی برخوردار شوند.

مشارکت مردم در امور اجتماع به عنوان سیاست اصلی توسعه روستایی از سال ۱۹۸۲ در پنجمین برنامه ملی توسعه اجتماعی و اقتصادی (NRDP) مورد توجه قرار گرفت. هدف از ایجاد این سیاست، انتقال نظام اداری روستایی از برنامه‌ریزی بالا به پایین به سمت پایین به بالا تلقی شده بود. این نظام، ساختار برنامه‌ریزی پایین به بالا را طوری ایجاد کرد که می‌بایست برنامه توسعه روستایی توسط مردم آن محل، طبقه‌بندی می‌شد.

در خلال سالهای گذشته، تلاش برای تقویت مشارکت مردم در برنامه‌ریزی توسعه روستا و اجتماعی راضی‌کننده نبوده است.

به طور معمول روستائیان برای استفاده از بهره‌وری و تامین نیازها به همکاری با یکدیگر مایل هستند. ممکن است آنها به سبب مشکلات حاضر از قبیل نبودن شرایط بهتر به این امر مهم نپردازند، ولی می‌توان تصدیق نمود که خواست مردم برای مشارکت در بهبود جامعه، هنوز وجود دارد که خود بخود یا در اثر انگیزش بیرونی بروز می‌یابد. بنابراین، یافتن رهیافتی کارآ برای کمک به افزایش و تهیه فرصتهایی برای مردم، به منظور مشارکت آزاد و مؤثر امری بسیار مهم می‌باشد. رهیافت A-I-C یک فن برنامه‌ریزی مشارکتی در سطح روستا است که برای برانگیختن مشارکت مردم در توسعه اجتماع مورد آزمایش قرار گرفت.

شرکت کنندگان در مشارکتهای روستایی باید شامل زنان و مردانی باشد که نمایانگر گروههای سودبر در روستا هستند. از قبیل رهبران روستایی، گروههای مختلف زنان، گروههای تجاری، کشاورزان و محرومین. اگر چه حضور تمامی نمایندگان گروههای مختلف بااهمیت است، ولی شرکت زنان در برنامه‌ریزی توسعه روستا به عنوان مکمل عملکردها محسوب می‌شود. طرح قبلی TDRI در باره "تواناییهای سازماندهی زنان" روشن کرد که رای و دخالت زنان در اجتماع برای توسعه و رفاه آنان اهمیتی یکسان با مردان دارد. بیشتر زنان خواسته‌های مربوط به انجام طرحهای اجتماعی، آموزشی، بهداشتی و محیطی را منعکس می‌کردند. ولی بیشتر مردان توجه بیشتری را به توسعه اقتصاد، کشاورزی و زیرساختها نشان می‌دادند که ترکیب نیازهای دو طرف، باعث تنظیم برنامه اجتماعی برابری شد. این گزارش، نتیجه و دستورهای بدست آمده از جندین طرح TDRI را خلاصه کرد که مهمترین آنها با عنوان "تقویت توانمندی

زنان با مشارکت در برنامه‌ریزی توسعه روستا و عملکردهای تصمیم‌گیری، یک تحقیق کارانامگذاری‌سده توسط ولدسیدا^(۱) تأمین اعتبار شده بود.

برای نشر افکار مشارکت مردم در برنامه توسعه روستا و عملکرد تصمیم‌گیری، طرح یک دستور کار نظارتی ارائه داد که فرایندهای کارگاه آموزشی روستا A-I-C و فنون مدیریت را دربرداشت. این دستور کار ابتدا برای نمایندگان توسعه^(۲) از وزارتخانه توسعه جامعه^(۳) وزارت کشور و دیگر نمایندگان توسعه توضیح داده شد. طرح علاوه بر دستور کار یاد شده با همکاری وزارتخانه توسعه جامعه برای ارائه عملکردهای کارگاه آموزش روستایی، فیلمی ویدئویی به مدت ۳۰ دقیقه تهیه کرد که فرایندها و فنون A-I-C را شرح می‌داد.

یک تحقیق کاری

طرح یاد شده یک تحقیق کاری است که مجموعه‌ای از پژوهش و اجرای کاری برنامه‌ریزی توسعه روستا و فرایندهای تصمیم‌گیری در سطح روستایی محسوب می‌شود. اعتبار مورد نیاز این طرح ۱۸ ماهه، توسط بنگاه بین‌المللی توسعه کانادا^(۴) از طریق برنامه توسعه رهبری و اقتصاد زنان با اهداف زیر تأمین گردید:

- ۱) آزمایش و تشخیص روشهای افزایش مشارکت زنان در برنامه ریزی توسعه روستا و فرایندهای تصمیم‌گیری
- ۲) پژوهش و طراحی روش مناسب A-I-C برای استفاده نمایندگان توسعه (از سازمانهای دولتی و غیردولتی) در نظام برنامه‌ریزی توسعه روستا
- ۳) یافتن شیوه‌هایی برای افزایش فرصتهای زنان جهت مشارکت با نهاد توسعه روستا به عنوان اعضای کمیته^(۵)

برای رسیدن به این اهداف، TDRI با همکاری بنیاد توسعه جمعیت و جامعه^(۶) وزارتخانه توسعه جامعه و وزارت کشور، یک طرح نمونه در ۴۰ روستای شمالی، شمال شرقی و نواحی مرکزی آنگ تونگ، چیانگ ری، فیتانولوک، ماهاساراخام، بوری رام، سورین، پاتانی، ماخون سی تامارات را آغاز کرد. در هر روستا، طرح یک کارگاه آموزشی توسعه را که از رهیافت A-I-C استفاده می‌کرد، پی‌ریزی کرد. کارگاه آموزشی به یک اجتماع برنامه ریزی روستا شبیه بود که نمایندگان گروههای سودبر را در فرایندهای تصمیم‌گیری به صورت یکپارچه گرد آورده بود.

به عنوان یک کار پژوهشی، طرح تاحدی با یک طرح پژوهشی صرف متفاوت بود که هدفش جمع‌آوری اطلاعات، تجزیه و تحلیل و ارائه دستور کارهای سیاسی است. این طرح پژوهشی، نقطه عطف مشارکت تمامی گروههای درگیر در آموزش تجربه‌های آن بود. اگر چه دستبندی کردن نظرهای سیاسی به عنوان هدف اصلی محسوب می‌گردید، لیکن این طرح، آموزش تجربه برای تمامی گروههای درگیر در طرح را پیشنهاد می‌نمود. اولین نتیجه طرح پژوهشی، سودی بود که هر کدام از دست اندرکاران از طریق مشارکت در طرح از آنها بهره‌مند می‌شدند. دست اندرکاران طرح را روستائیان، نمایندگان توسعه، محققان و سیاستگزاران شامل می‌شدند.

در روستاهای برگزیده، ۱۲۲۵ روستایی امکان مشارکت در اجتماع حقیقی برنامه‌ریزی و استفاده از رهیافت A-I-C در سازمان دادن به کارگاههای آموزشی روستا را به دست آوردند. در هر روستا، از روستائیان می‌خواهند که مروری بر جایگاه توسعه خود داشته و برای آینده نظرهایی ارائه

نمایند. در انتهای فرایند، آنها فهرستی از طرحها یا عملکردهای توسعه روستا ذکر کردند که به سه دسته عمده ذیل تقسیم شدند:

- (۱) فعالیتهایی که باید به وسیله خود روستائیان انجام شود.
- (۲) پروژه هایی که باید به شورای تامبول پینشهاد شوند.
- (۳) و پروژه هایی که باید به بنگاههای دیگر توسعه ارائه گردد.

از آنجا که، عملکردهای توسعه توسط روستائیان دسته بندی شده بود، حس تملکی در بین ایشان پدید آمده بود. آنها منابع مالی لازم طرحها را تأمین کردند، گروههایی را سازمان دادند و عملکردهای توسعه روستایی را اداره کردند و مهتر از همه، آنها میخواستند موفقیت طرحها یا عملکردهای توسعه را شخصاً ببینند. بسیاری از عملکردهای توسعه، پس از اتمام کارگاههای آموزشی با موفقیت انجام شد. به ویژه طرح اداره کردن فاضلابها و زیباسازی روستا که توسط خود روستائیان صورت گرفته بود.

مشارکت نمایندگان توسعه در طرح، آموزش داده شد تا موجب سازگاری آنها با فرایندهای کارگاه آموزشی روستا و اجرای نظریه *A-I-C* شود. همچنین، آنها را توانا کند که به مدیران *A-I-C* تبدیل شوند. با کمک طرح یاد شده، این رهیافت نو به آنان آموزش داد تا با دیدی دیگر به توسعه روستا نگاه کنند. بدین ترتیب، آنها آزادیخواه و مردم مدارتر شدند. طرح یاد شده دو الگو را آزمایش کرد، یکی آنکه، کارگاه آموزشی توسعه روستا توسط نمایندگان توسعه دولت رهبری شد و دیگر، الگویی که توسط بنگاههای توسعه از یک سازمان غیردولتی، مانند بنیاد توسعه جمعیت و جامعه هدایت شد. بنابراین، نمایندگان توسعه در طرح

مرکب از سازمانهای دولتی و غیردولتی بودند. طرح فرآیندهای کارگاه آموزشی *A-I-C* را برابر با نظام توسعه روستایی درخور روستاهای تایلند طراحی نمود. بعدها نمایندگان برگزیده توسعه، به عنوان تسهیل گران کارگاه آموزشی و یا مدیران آینده مورد آزمایش قرار گرفتند. همچنین طرح، از نمایندگان بخش آموزش، وزارتخانه توسعه جامع و وزارت کشور برای مشارکت در فرآیند آموزشی دعوت کرد. پس از یادگیری رهیافت *A-I-C* وزارتخانه طرح یاد شده برای ارائه این فرایند، تقاضای همکاری نمود این فرایند با آموزش ۱۰ تن از مربیان *CDD* آغاز شد. در آوریل ۱۹۹۴ ایشان نخستین کارگزاران *CDD* را در مرکز آموزش بنگلامونگ آموزش دادند. به علاوه، فن آوری *CDD* در چندین طرح توسعه، از جمله طرح فقرزدایی (سال ۱۹۹۵) و طرح زیست محیطی و منابع طبیعی (سال ۱۹۹۴) مورد آزمایش قرار گرفت. این عملکردها با وجودی که مطالعات اجرایی شده توسط طرح با کمبود روبرو شد، به توسعه یادگیری رهیافت *A-I-C* در بخش دولتی کمک کرد.

روش پژوهشی که در طرح مورد استفاده قرار گرفت، فرصتی به پژوهشگران داد تا برای آزمایش و درک برنامه ریزی توسعه روستا و فرایندهای تصمیم گیری، به روستائیان هم اجازه مشارکت بدهد. نقشها و تواناییهای زنان برای مشارکت در آن فرایند و نتایج حاصله، ثبت و تجزیه و تحلیل می شد. پژوهشگران اسناد و اطلاعاتی را در مورد شرایط اقتصادی - اجتماعی، تاریخ، جمعیت، عملکردهای توسعه، فرهنگ و روش زندگی ایشان جمع آوری کردند، که آنها را برای درک جایگاه روستا و ایجاد ارتباط با آن یاری کرد. اسناد یاد شده قصد تجزیه و

تحلیل جزئیات را نداشتند و بخشی از مواد خام پژوهش محسوب نمی شدند. همه اطلاعات خام برای مطالعه طرح، به طور مستقیم از مشاهده و گفتگو با شرکت کنندگان در طرح، یعنی روستائیان و مدیران کارگاه آموزشی کسب می گردید. تمامی پژوهشگران از طریق مشاهده، گفتگوها و مشارکت کاری در فرایندهای یادگیری، مسائل بسیاری را در باره توسعه روستا و نیز، فرایندهای مشارکت مردم آموختند و توانستند اطلاعات دیگری را برای تدوین پژوهش جمع آوری کرده و دستورکارها و جمع بندیهای سیاسی را طبقه بندی کنند.

سیاستگزاران درگیر پروژه ای نمی شدند که سود فوری نداشته باشد. برای کسانی که درگیر توسعه روستایی نشدند، طرح یاد شده تجربه ای بکر و دستور کارهایی را سفارش کرد که مشارکت مردم در فرایندهای برنامه ریزی روستایی و تصمیم گیری و نیز یک الگوی کاری مؤثر و آزادتری را برای برنامه ریزی توسعه روستایی در نظر گرفت. برای کسانی که به موضوع زنان پرداختند، طرح نشان می داد که مشارکت ایشان در برنامه ریزی توسعه روستا و فرایندهای تصمیم گیری و نقش آنان در توسعه جامعه بسیار مورد استفاده است. آموخته های هر کارگاه آموزش روستا در یکپارچه کردن روشهای زنان در توسعه روستا و فرایندهای تصمیم گیری کمک کرد.

رهیافت *A-I-C* برای برنامه ریزی توسعه روستا

استفاده از رهیافت *A-I-C* در پژوهش کاری، فرصتی را برای بررسی برنامه ریزی جامعه تایی (۷) فراهم آورد. مفاهیم، ایده ها و طراحی در باره تواناییهای سازماندهی زنان، براساس طرح قبلی *TDR* استوار بود. وقتی

که *PDA* و *IDRII* مشترکاً با ابزار جدید برنامه ریزی توسعه مورد آزمایش قرار گرفتند، مفهوم جدید *A-I-C* شناخته شد و توسط نهادهائی مانند سازماندهی برای توسعه انستیتو بین‌المللی^(۸) و یک سازمان غیردولتی در واشنگتن *D.C* شناخته شد. مفهوم *A-I-C* ریشه در نظریه حوزه قدرت و تأثیر محیطی دارد. در مرکز حوزه نفوذ، عاملی با هدف ویژه‌ای قرار می‌گیرد. این مرکز به عنوان منبع واقعی قدرت عمل می‌کند. در درون مرزهای حوزه نفوذ، عامل قدرت با شاخص ارتباط کنترلی مشخص می‌گردد. و رای این عامل کنترلی ناحیه‌ای قرار دارد که توسط نفوذ و تأثیر نیروی قدرت یاد شده، مشخص می‌شود. مرز انتهایی این عامل مرکزی، بر ارتباط با احساس و درک تأکید می‌نماید. دکتر اسمیت، حوزه نفوذ را با تنظیم سیاست برنامه‌ریزی پیوند داد و بعدها با استفاده از نظریه *A-I-C* یک فرایند برنامه ریزی را طراحی نمود.

با اجرای این پژوهش کاری، طرح یاد شده رهیافت *A-I-C* را برای توسعه جامعه نای برگزید. برای بررسی اینکه ابزار مذکور می‌تواند در فرهنگها و محیط‌های متفاوت اجرا شود یا نه، روستاها نمونه به ۴۰ روستا در ۴ منطقه افزایش یافتن دو نفر از کارگزاران برگزیده توسعه از سازمانهای دولتی و غیردولتی برای یادگیری بیشتر تعلیم داده شدند. براین اساس، رهیافتی که برای گروههای برنامه‌ریزی توسعه روستا مورد استفاده قرار گرفت، فرایند برنامه‌ریزی است که بهترین فنون دگرگونی‌های فکری را با شیوه *A-I-C* ترکیب می‌نماید. این شیوه مردم مدار، آزادخواه و کم هزینه است.

برپایه مفهوم *A-I-C* کارگاه آموزشی روستا با بهره‌گیری از این رهیافت، شرکت کنندگان را تشویق نمود که با تمرکز هدف یا

سود در توسعه روستا، حوزه نفوذی ایجاد نمایند. بعدها هر یک از ایشان، به صورت خودجوش در این واقعیت درگیر شد. هدفی که رسیدن به آن در دیدگاه سنتی میسر نبود. هر روستایی، مسئولیت شخصی اش با توسعه یک روستا را به کل روستا به دیگران و به خودش تعمیم داد.

کارگاه آموزشی روستا، قدرت مشارکت توده‌ای مردم در فرایند توسعه روستا را به اثبات رساند با وجودی که بیشتر کارگزاران توسعه، برنامه ریزی روستائیان را برای تنظیم آینده خود مشکل می‌پنداشتند، ولی طرحهای یاد شده به یافته‌های خلاف آن رسید. کارگاه آموزشی دو روزه روستا، ۵ جلسه افتتاحیه، قدردانی، اثرگذاری، کنترل و جمع‌بندی را شامل می‌شد. جلسه افتتاحیه جهت هدایت روستائیان در کارگاه آموزشی روستایی *A-I-C* طراحی شده بود. برخی اوقات، طرحها برای شکستن مانع بین روستائیان و کاهش فاصله آنها، مورد استفاده قرار می‌گرفتند.

جلسه قدردانی، دو زیر جلسه دیگر را نیز شامل می‌شد: تجزیه و تحلیل واقعیت روستا و تجسم یک روستای ایده آل برای آینده. در هر دو جلسه از شیوه نمایش تصویر استفاده شد. زیرا این امر، سبب تشویق برخی از روستائیان جهت تبادل نظر آنها می‌شد.

جلسه اثرگذاری باعث تعیین بهترین عملکردها یا طرحها برای رسیدن به توسعه ایده آلی شد که در خلال جلسه قدردانی، در مورد آنها موفق به عمل آمده بود. از روستائیان خواستند که منطق و نتیجه‌های هر عملکرد توسعه را نشان داده و سپس اولویتهای توسعه خود را معین کنند.

جلسه کنترل، برای تبدیل نیازها و ایده های توسعه به عملکرد اجرایی تشکیل شد.

روستائیان، طرح اجرایی خود را از طریق تعیین شرکت کنندگان کلیدی برای نظارت بر طرحها و نیز، مواردی مانند عملکردهای مربوط به برنامه ریزی، تشخیص منابع و تعیین چارچوب زمانی را دسته بندی کردند. جدیت در اجرای عملکردهای توسعه در خلال این اجلاس به شدت عمومی شد.

جلسه جمع‌بندی برای گرفتن توافق وفاداری روستائیان جهت عملکردهای توسعه به اجلاس اضافه شد. به علاوه این نشست، ضمن گفتگو، نمایندگانی را برای شرکت در گردهمایی شورای تامبول زیربخشهای کارگاه آموزشی *A-I-C* سازماندهی شده بود. طرح یاد شده شورای تامبول را ایجاد نمود و از نمایندگان روستا، به ویژه زنان، برای گفتگو در باره طرحهای مورد نظر روستائیان دعوت کرد. این گردهمایی برای شرکت کنندگان روستایی مفید بود. آنان فرصتی پیدا کردند که از تجربه‌های یکدیگر بهره آموزشی برده و از آنها استفاده نمایند. این گردهمایی امکان گفتگو و حضور زنان در گروههای مربوط به برنامه ریزی توسعه سطح روستا را فراهم کرد.

تجربه‌های توسعه روستایی و توسعه روستایی جامعه نای

دگرگونی‌های واقعی، زمانی در جامعه رخ می‌دهد که مردان و زنان با نگاهی به درون، شیوه‌های خاص خود را برای حل مسائل پیدا کنند و آینده خود را برنامه‌ریزی نمایند و در فرایند توسعه مداخله کنند. بدین ترتیب، برنامه توسعه جامعه باید توسط مردم آن جامعه خاص آغاز گردد. در تایلند، اصل برنامه‌ریزی پایین به بالا، همیشه در سیاستها و برنامه‌های توسعه روستایی نقش داشته است. این موضوع در برنامه توسعه

ملی اجتماعی - اقتصادی بازتاب شده است. برای نخستین بار برنامه پنجم توسعه، ساخت برنامه ریزی و مدیریت توسعه روستایی را برای رسیدن به این سیاست ایجاد نمود. با این وجود، مشخص شد که مشارکت روستائیان در فرایندهای توسعه روستا و تصمیم‌گیری، در حد انتظار نبوده است. برنامه‌ها و خواسته‌های توسعه روستا، به صورت طبیعی توسط رهبران و کارگزاران تصمیم‌گیرنده دولتی جمع‌بندی می‌شد. در نتیجه، بیشتر روستائیان توجه کمی به طرحهای توسعه - به ویژه طرحهایی که برای اجرای آنها وقت زیادی باید تلف می‌شد - مانند طرحهای اجتماعی آموزش و زیست محیطی از خود نشان می‌دادند. در حال حاضر، دیدگاه رایج میان روستائیان، این است که توسعه جامعه بحثی دولتی است. بسیاری از طرحهای توسعه از تأمین نیازهای واقعی روستائیان ناتوان شده و یا اهداف توسعه را ثابت نکردند و مشکلات روستائیان را به صورت حقیقی حل نکردند. متأسفانه، بسیاری از منابع مالی و کمکیهای فنی که به مدت دو دهه، برای توسعه جامعه و یا ریشه‌کنی فقر و بهبود سطح زندگی روستاهای تا بلند اختصاص یافته بود، به هدر رفت. برای بسیاری از مردم، سؤالاتی درباره اجرای طرحها و تلاشهای مختلف دولت ایجاد شد. یکی از نارسائیهایی مربوط به مدیریت این بود که رهیافتی ویژه‌ای برای کارگزاران اجرای عملی سیاست مشارکت مردمی وجود نداشت.

برای ترمیم این مشکل، می‌بایست یک رهیافت جدید برای درگیر نمودن مردم در توسعه جامعه مورد توجه قرار می‌گرفت. یک روش، جذب تمامی گروههای سودبر، برای برنامه ریزی آزاد آینده، حل مشکلات و رسیدن به توسعه جامعه با همیاری‌های

مالی و فنی خارجی می‌باشد. این طرح، یک الگوی برنامه ریزی A-I-C را ایجاد نمود تا از ابتدا مردم در فرایندهای توسعه جامعه درگیر نمایند. این یک برنامه ریزی توسعه بود.

شاخصهای طرح، علت درگیر نمودن روستائیان را مشخص کرده و بر آن تأکید نمود. وقتی به روستائیان فرصتی برای فکر، بحث و تصمیم‌گیری امور بهبودی جامعه داده شود، آنها به عملکرد سخت و طاقت فرسا برای رسیدن به دیدگاههای طرح حاضر می‌شوند. تمرکز برنامه ریزی طرح، و هدایت توسعه از طریق بینگانهای دولتی، نمی‌تواند به برآورد خواسته مردم محلی و حل مشکلات ایشان برسد. برانگیختن مردم برای مشارکت در فرایند توسعه جامعه از طریق برنامه‌ریزی و فرایندهای تصمیم‌گیری علاوه بر اینکه احساسی را ایجاد نمود، بلکه آگاهیهای مربوط به طرحهای توسعه جامعه را نیز افزایش داد. رهیافت A-I-C ابزاری است که روشی را برای مشارکت روستائیان در برنامه ریزی توسعه روستا آماده می‌کند. فنون و نظریه آن، امکان‌پذیر، ساده و خوداتکا است. فنون آن توسط کارگزاران دولتی و غیردولتی به راحتی قابل درک است. به ویژه آنکه، بیشتر آنها کسانی هستند که قبلاً به عنوان مدیران، دانشهای پایه‌ای را فرا گرفته و نیاز به کسب دانش اجتماعی اندکی در ارتباط با A-I-C دارند.

در حال حاضر، قانون شورای تامبول به مردم محلی اجازه تصمیم‌گیری و مدیریت جامعه و منابع خود را می‌دهد. برای ساخت شعبه اداره محلی که به نیازهای مردم حساس بوده و به طور مؤثر و آزاد عمل می‌کند، باید عملکردهای برنامه ریزی روستا تقویت می‌شد. روستائیان باید به طور جدی در شاخص‌های تصمیم‌گیری تعیین جهتها و نظارت بر توسعه جامعه مداخله می‌نمودند.

در صورت مداخله مؤثر روستائیان، ایشان می‌توانند بر پیشرفت تمامی طرحهای توسعه مدیریت نموده و شورای تامبول را کنترل کنند.

رهیافت A-I-C یک فن برنامه‌ریزی است که می‌تواند به منظور برانگیختن انگیزه‌ها و رشد آگاهیهای مربوط به توسعه، میان روستائیان مورد استفاده قرار گیرد. بررسیها نشان داد که در صورت بهره‌گیری بهینه، این رهیافت می‌تواند به مثابه ابزاری قوی و قابل توجه محسوب شود. اما رهیافت A-I-C فن خارق‌العاده‌ای برای رسیدن به توسعه روستا نیست. برای استفاده از رهیافت A-I-C اصل مهم زیر، مورد نیاز هستند:

۱) نمایندگان (مدیران) ماهر و با تجربه ای که رهیافت A-I-C را درک کرده و قادر به راهبری کارگاه آموزشی در سطح روستا باشند.

۲) اساتیداران روستا یا نمایندگان گروههای متفاوت، برای مشارکت در کارگاه آموزشی روستا.

۳) پیگیری نتیجه عملکرد کارگاه آموزشی توسط کارگزاران توسعه که برای بعضی از طرحهای توسعه روستا حمایت مالی و فنی دارند.

فرصتها، تواناییها و نقشهای زنان در توسعه اجتماع

به زبان آماری، زنان دربرگیرنده نیمی از جمعیت بوده و نقشهای مهمی را در توسعه روستا بر عهده دارند. زنان به مثابه یک گروه هدف دار در توسعه محسوب می‌شوند. به علاوه، آنها نیروی انسانی و منابع لازم را برای اجرا و نگهداری طرحهای توسعه جامعه مهیا می‌نمایند. ولی در حال حاضر، بیشتر زنان به دلایل اجتماعی، فرهنگی و

سیاسی از مشارکت در برنامه ریزی توسعه اجتماع و فرایندهای تصمیم‌گیری منع شده‌اند.

اگر این حقیقت که زنان نیمی از جمعیت را شامل شده و نقش بزرگی در توسعه روستا ایفا می‌نمایند، به درستی درک شود، برای موفقیت روستایی و رسیدن به اهداف آن، زنان می‌بایست در فرایندهای برنامه ریزی و تصمیم‌گیری حضور داشته باشند. طرح یاد شده، پیوند نیمی از زنان را به فرایندهای برنامه ریزی و تصمیم‌گیری در دستور کار قرار داده بود، به این مهم دست یافت که به هنگام حضور زنان، نه تنها فرصتی برای ابراز عقیده و خواسته‌های آنها به وجود می‌آید؛ بلکه برای رهبران روستایی که بیشتر مرد هستند نیز، مجال ایجاد می‌گردد تا به سخنان زنان گوش فرا داده، خواسته‌های مورد علاقه ایشان را درک کرده و نکته‌هایی را بیامورند. از طرف دیگر، مشارکت زنان در فرایندهای یاد شده، باعث کسب آگاهی از خواسته‌های دیگران می‌گردد. طرح فنی A-F-C به انگیزش یادگیری از تجربه‌ها و ایجاد ارتباط میان زنان و مردان کمک کرد. به طوری که، می‌تواند به عنوان روش منظمی برای افزایش مشارکت زنان در فرایندهای برنامه ریزی توسعه روستا و تصمیم‌گیری مورد توجه قرار گیرد. از طریق فنون و فرایند کارگاه آموزشی، زنان به طور برجسته‌ای، در بیان خواسته‌هایشان اعتماد به نفس بیشتر پیدا کردند.

حضور زنان در فرایندهای یاد شده و تجربه‌های حاصل از ابعاد مختلف زندگی، موجب پیدایش طرحی جدیدتر، بهینه‌تر و یکسانی شد. به عنوان مثال، مردان توسعه را از دیدگاه ارائه خدمات زیربنایی، مانند احداث راه، ساخت پل، برق رسانی، ایجاد

منابع مالی به عنوان تنخواه‌گردان و شیوه‌های جدید کشت مورد توجه قرار دادند. در حالی که، زنان با داشتن نظرهای متفاوت و بهره‌مندی از تجربه‌های روزانه زندگی، به طور معمول توجه بیشتری به مسائل بهداشت و اجتماعی می‌کردند. طرحهای پیشنهادی آنان، مواردی مانند تعلیم و تربیت، تسهیلات مربوط به مراقبت از نوزادان، برنامه‌های تغذیه، طرحهای مربوط به بهداشت و طرحهای زیست محیطی را شامل می‌شد.

فرایندهای A-F-C، مشارکت زنان را در عرصه‌های تصمیم‌گیری ساده کرد. عرصه‌هایی که قبلاً قلمرو حاکمیت مردان محسوب می‌شدند. این موضوع اثبات شد که حضور چند نماینده زن در کنار نمایندگان مرد، برای بحث پیرامون توسعه روستا کاری مفید است. زنان به عنوان بخشی از جامعه، اهمیت طرحهای توسعه را درک کردند و برای اجرای آنها احساس مسئولیت نمودند. به دلیل حضور موفق و مؤثر زنان در فرایندهای یاد شده، مردان و به ویژه رهبران روستایی، تواناییها و ضرورت وجود آنان در توسعه اجتماع را لمس کردند. دیدگاههای مردان در مورد نقش و جایگاه زنان در جامعه تغییر کرده بود. آنها از زنان به عنوان یاوران برابر توسعه یاد می‌کنند. زنان ابتدا برای کمک به عملکردهای جامعه و سپس، به عنوان اعضای نهاد توسعه روستا برگزیده شدند.

نظریه حضور زنان، به عنوان یاوران هم‌سنگ در فرایندهای برنامه ریزی توسعه روستا و فرایندهای تصمیم‌گیری، به ظاهر جایگاه والاتری برای زنان در توسعه جامعه در پی داشته است. زنان که علیرغم خواسته‌هایشان، به عنوان یک گروه هدف محسوب می‌گردیدند، به صاحبان پروژه

تبدیل شده‌اند. در نتیجه، طرحهای توسعه بازتاب خواسته‌های حقیقی زنان و جامعه هستند.

طرح همچنین، مشخص کرد که بیشتر زنانی که در کارگاه آموزشی روستا شرکت کرده و پیرامون مباحث طرح شده در کنار کارگاه دیدگاه خاصی داشتند، به نیرویی جهت پیشبرد اجرای طرحها تبدیل شده‌اند. کارگاه آموزشی به انگیزه آگاهیهای توسعه میان گروههای زنان در روستا کمک کرد. آنها با همکاری با یکدیگر، طرحهای توسعه خود را بررسی کرده، منابع مالی مورد نیاز را تأمین نموده و آنها را به مراحل اجرا رساندند و بر آنها نظارت کرده تا اطمینان حاصل نمایند که مأموریت آنها خاتمه یافته و دیدگاههای روستائیان به اثبات رسیده است.

پیشنهادات:

پروژه توصیه می‌کند که بنگاههای دولتی و غیردولتی که مسئول توسعه جامعه و روستا هستند، می‌بایست مشارکت مردم را در فرایندهای برنامه ریزی توسعه و تصمیم‌گیری در نظر داشته و شیوه‌هایی را به این منظور کسب کنند. فن A-F-C یک ابزار دگرگون‌ساز کارآرا برای کارگزاران توسعه است. طرح نشان داد این فن برای برنامه ریزی توسعه روستا مناسب است.

برای انجام سیاست توسعه روستایی، رهیافت برنامه‌ریزی پایین به بالا و رسیدن به مشارکت مردم در فرایندهای توسعه روستایی، طرح پیشنهاد می‌کند که وزارتخانه توسعه جامعه و وزارت کشور باید بنگاه دولتی باشند که مسئولیت انجام این وظیفه را برعهده گیرند. چرا که، قانونمندی لازم را دارا بوده و از نیروی صاحب صلاحیتی که قابلیت تبدیل شدن به مدیران را داراست، برخوردار می‌باشند. کارگزاران توسعه

دربخش غیردولتی آموزش دیده، می تواند با دولت در بعضی زمینه‌ها همکاری کنند. یک گروه از نیروی توسعه بخش غیردولتی، می تواند جهت سازماندهی کارگاه آموزشی روستا قرارداد ببندد. به هر حال، گروه غیردولتی باید به دقت با نمایندگان دولت در سطح بخش و زیربخش هماهنگ شوند. به طوریکه، بتوانند طرحهای توسعه و کمکهای فنی را برای روستائیان فراهم نمایند.

در سال ۱۹۹۴، بخش آموزشی CDD رهیافت A-I-C را در دوره تحصیلی فرایند توسعه جامعه خود جای داد؛ تا به تمامی کارگزاران جدید توسعه آموزش داده شود. این آزمایش پیشگام و نیز یافته‌های طرح ثابت نمودند که کارگزاران یاد شده همراه کارگزاران حال حاضر توسعه، توانایی اجرای سیاست A-I-C را دارند. به علاوه، اطلاعات مربوط به روش فنی A-I-C می تواند به تمامی اعضای CDD در تمامی استانها انتقال یابد. به همین دلیل، از نمایش یک فیلم ویدئویی ۳۰ دقیقه‌ای و دستورالعملی که روش فنی A-I-C و رهیافت کارگاه آموزشی روستا را شرح می داد، استفاده گردید. آنچه مورد نیاز است، کارگزاران توسعه متفکر متمایل به یادگیری این رهیافت جدید هستند.

بنابراین، اگر وزارت کشور بخواهد از رهیافت A-I-C برای توسعه روستا استفاده کند، بایستی دستورکارهایی سیاسی روشنی تهیه و جمع‌آوری کند. برای اجرای سیاست، بایستی در تمامی سطوح، سمینارهای پی در پی برای نمایندگان حکومت سازماندهی شود. این مهم است که اجراکنندگان با تجربه در سطح اداره‌ها، سیاست یاد شده را درک کرده و از آن پشتیبانی کنند. پشتیبانیهای مالی و مدیریت با تجربه و

برجسته، برای سازمانهای غیردولتی که می‌خواهند از روش A-I-C در برنامه‌های توسعه جامعه خود استفاده کنند، امری ضروری محسوب می‌گردد.

اگر چه از قبل، نمایندگان CDD در سطح زیربخش، آموزش دیده تصمیم‌های لازم برای تبدیل شدن به مدیران آینده هستند و اگر چه روش فنی A-I-C ساده است، لیکن سازماندهی یک جلسه آموزشی برای کارگران CDD برای کمک به فهم بهتر فرایند کارگاه آموزشی و رسیدن به اعتماد کافی جهت رهبری مؤثر کارگاههای آموزشی روستا ضروری به نظر می‌رسد. با توجه به تجربه طرح یاد شده، کارگاه آموزشی روستا می‌تواند به وسیله یک نفر مسئول اداره شود. لیکن در صورت انجام این کار توسط یک گروه متشکل، می‌توان فرایند یاد شده را برای روستائیان و کارگزاران توسعه، مطلوب‌تر و اجرایی‌تر کرد. هر بخش در کارآئی خود، می‌بایست یک یا دو گروه از مسئولین مربوطه را برای سازماندهی کارگاه آموزشی روستایی و گردهمایی شورای تامبول تشکیل دهد.

توصیه می‌گردد که روش A-I-C سالی یک بار، در تنظیم برنامه شورای تامبول و در برنامه‌ریزی توسعه روستا به کار گرفته شود تا از برآورد خواسته‌های روستائیان، اطمینان حاصل گردد و هم روستائیان و همکاران CDD از فرصت کافی برای بازنگری و بررسی طرحهای توسعه و عملکردهائی که شورای تامبول پیشنهاد می‌کند، برخوردار گردند.

به علاوه زنان روستایی بایستی به ایفای نقش کارآمدتری در برنامه‌ریزی و اجرای توسعه روستا تشویق شوند. چرا که، بسیاری از سیاستگذاران و برنامه‌ریزان سازمانهای دولتی و غیردولتی، اهمیت نقش زنان را در

فرایندهای برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری توسعه روستا درک کرده‌اند.

یک کارگاه آموزشی برنامه‌ریزی روستایی که ۵۰ درصد از زنان روستایی را جذب می‌نماید، فرصت زنان را برای شرکت در فرایندهای برنامه‌ریزی توسعه روستایی و تصمیم‌گیری افزایش داده و زمینه را برای درگیر شدن ایشان در عملکردهای توسعه جامعه فراهم می‌آورد. گرچه، طرح یاد شده، همچنین نشان می‌دهد که بسیاری از زنان شرکت‌کننده، قادر به برنامه‌ریزی طرحهای توسعه بوده و می‌توانند به صورت کارا و کافی در توسعه جامعه مشارکت کنند، لیکن مشخص شد که برخی از آنها، به ویژه افراد جوان، فقیر، آسیب پذیر و بیسواد، دارای توانایی کمتری در این راستا هستند. باید برای این گروه، برنامه‌ها و طرح‌هایی برای ایجاد اعتماد به نفس، روشهایی برقراری ارتباط و گفتگو و مهارتهای برنامه‌ریزی، طراحی شده و به مرحله اجرا درآید.

با وجودی که نیازها و خواسته‌های زنان در سطح روستا شنیده شده و مورد گفتگو و بحث قرار می‌گیرند، در صورت نبود نماینده‌ای از زنان، شورای تامبول توجهی به دیدگاههای آنان نکرده و خواسته‌های زنان در سطح روستا اغلب به فراموشی سپرده می‌شود. بازنگری در ساختار شورای تامبول و بررسی مجدد اجزاء و عناصر اعضای کمیسیون این شورا، به منظور افزایش تعداد بیشتری از زنان در تصمیم‌گیری، اهمیت بسزایی دارد.

پی نوشتها:

WeldiCida-۱	Komor-۵
Pattanakorn-۲	PDA-۶
CCD-۳	۷-جامعه تایلندی Thai
CIDA-۴	ODII-۸